

FLERE FREDNINGER

Av *Lars O. Kvamsdal*,

Tømtevn. 102, 2013 SKJETTEN.

I Stein nr.1, 1993, s. 23 skriver jeg:» Jeg er kjent med at det foreligger verneforslag på13 lokaliteter i nedre Telemark av geologisk interesse. ... verneforslagene ligger foreløpig hos fylkesmennene i de respektive fylkene.»

Vi vet at fredninger tar tid, men i en pressemelding av 27.11.98 framkommer det at regjeringen nå har vedtatt fredningsbestemmelsene i nedre Telemark.

Altså er det igjen kommet fredninger som amatørgeologer og steinsamlere bør være oppmerksomme på. Denne gangen dreier det seg om 13 bergartslokaliteter i Fensfeltet, Nome kommune, Telemark fylke. Området ligger i nærheten av Ulefoss sentrum.

Forekomstene er:

1. Damtjern naturminne, Nome kommune
2. Cappelenbruddet naturminne, Nome kommune
3. Sjøvedalen naturminne, Nome kommune
4. Kåsene sør naturminne, Nome kommune
5. Kåsene nord naturminne, Nome kommune
6. Vesthagan naturminne, Nome kommune
7. Simonsodden naturminne, Nome kommune
8. Labukta naturminne, Nome kommune
9. Torsnes naturminne, Nome kommune
10. Tveithaugen naturminne, Nome kommune
11. Strømmodden naturminne, Nome kommune
12. Brånaråsen naturminne, Nome kommune
13. Helgja naturminne, Nome kommune

Alle de 13 forekomstene i Fensfeltet er bergartsforekomster. Fensfeltet er kjent for sine karbonatitter. Dette er vulkanske bergarter som er kalkholdige. Mange av disse bergartene har fått sine navn fra gårder og steder i området. Navnene er anerkjent som typenavn for disse bergartene og brukes i internasjonal forsknings-sammenheng. Noen av de fredede forekomstene er derfor typelokaliteter for bergartene.

Selv om det denne gangen er bergarter som er fredet, vil minst en av lokalitetene også være av interesse rent mineralogisk.

Forekomstene i Nome er alle fredet som naturminner. I tidligere fredninger brukte man betegnelsen Naturminne I og Naturminne II. Natur-

minne I var den strengeste. Her var alle inngrep i grunnen forbudt. Hammerbruk og innsamling av prøver både fra fast fjell og løsmaterialet var forbudt. I Naturminne II gjaldt de samme reglene som for Naturminne I, bortsett fra at det var lov å samle inn prøver fra løsmaterialet.

Denne gangen er det ikke noen spesifisering av naturminnet, og en representant fra fylkesmannen i Telemark tolker det slik at det er den strengeste varianten som skal gjelde.

I verneforskriftene for lokalitetene i Nome kan vi lese:

1. Alle inngrep i grunnen er forbudt, herunder alle former for uttak, planering, .av stein og steinblokker.

2. Hammerbruk, kiling, boring, sprenging og innsamling av prøver fra fast fjell eller løse steiner er forbudt.

Jeg har opp gjennom årene forsøkt å holde Steins lesere orientert om hvilke fredninger som gjelder. Følgende artikler skal samlet gi en god oversikt:

Nags-nytt nr. 2 1989 s. 42 - 46.

Nags-nytt nr. 4 1989 s. 38

Stein nr. 4 1991 s. 15 - 16.

Stein nr. 1 1993 s. 22 - 23.

Mange tror at en fredning er en fredning, men det finnes både landskapsvernområder, naturminner, naturreservater og midlertidige fredede områder. Dette er utførlig beskrevet i NAGS-nytt nr. 2, 1989. Reglene er forskjellige, og det kan være nyttig å vite hva som gjelder på de forskjellige lokalitetene.

Når det gjelder lokaliteter av kvartærgeologisk interesse i Norge finnes det en rekke fredninger. Disse fredningsbestemmelsene har liten eller ingen interesse i forhold til steinsamling. Spesielt interesserte må ta kontakt med fylkesmennene i de respektive fylkene.

Skjetten 2.1.99.

LITTERATUR

Brøgger, W.C., 1920. Bergartene i Fensfeltet.

Foredragsreferat.

Norsk Geol. Tidsskr. 6, s. 239 - 240.

Brøgger, W.C., 1921. Die Eruptivgesteine des Kristianiagebiets. 4. Das Fengebiet in Telemark, Norwegen. *Vid. Selsk. Skr.* 9, s. 1 - 402.

Kvamsdal, Lars O., 1989. Er det i hele tatt lov å samle mineraler i Norge?

NAGS-nytt, årg. 16, nr. 2, s. 20 - 21.

Kvamsdal, Lars O., 1989. Vernede lokaliteter i Norge.

NAGS-nytt, årg. 16, nr. 2, s. 42 - 46.

Kvamsdal, Lars O., 1989. Rettelser til vernede lokaliteter i Norge.

NAGS-nytt, årg. 16, nr. 4, s. 38.

Kvamsdal, Lars O., 1991. Nye vernede lokaliteter i Norge.

Stein, årg. 18, nr. 4, s. 15 - 16.

Kvamsdal, Lars O., 1993. Nye fredninger.

Stein, årg. 20, nr. 1, s. 22 - 23.